mam partem... sine grapes et *baleg*» (docs. aplegats per Alart, *Inv.*, s. v. *espigada* i *baleig*). Es tracta, doncs, del postverbal del verb *balejar*, sobre el qual es poden veure detalls en Rokseth, *La Culture des Céréales en Majorque*. Cf. per a Artà *baletjar*, *BDLC* XIII, 25. *Balejar* en el Maestrat i «dalt de Tortosa», «agranar les granses del blat a la era amuntonant-les a banda», Ga. Girona, i que el *DFa.* i *AlcM* defineixen 'separar amb la baleja (escombra de rama) els baleigs del gra' i *baleigs* 'residus de palla, d'espiga, gra sense espellofar, que cauen amb el gra, en destriar-lo de la palla': general a totes les regions de llengua catalana [«*baleigs* o porgaries: acus, aceris», *DTo.*, 1650].

L'àrea del nostre *balejar* i *baleigs* es prolonga en el domini castellà (en mots sobretot dialectals, no estranys a la llengua comuna) de forma primitiva i de significats iguals (*DCEC*, s. v. *bálago*, I, 373*a*22-30): *abalear* [1624], ast., berc., salm., cesped., santand., murc. *balear* «separar del trigo, con escoba, los granzones y paja gruesa», *baleo* «rastrillo para balear» (and.), «aventador de esparto» (murc.) «ruedo o estera para poner el grano» (murc., albac.), i amb el sentit de planta per fer l'escombra: «escobilla» a Salamanca i Cespedosa [1744]. En castellà aquesta família de mots (igual que la del *bálago* afí) es presenta amb més vigor a la part occidental, cf. més dades aplegades per Ebeling i Krüger, *AILC* V, 215, procedents de la zona de parlar lleonès i de la franja gallega fronterera, cosa que reforça la presumpció a favor del pre-romà indoeuropeu, però com que en canvi és estranya al gallego-portuguès pròpiament dit (només en algun punt gallec i trasmontà extrem-oriental, *RLus.* V, 29), això més aviat apunta al cèltic que al sorotàptic.

En canvi cobra més vigor que enlloc des de l'Est d'Aragó cap al Mediterrani. No sols *balejar* és d'ús general a tot el domini lingüístic cat. en el sentit bàsic descrit, sinó que presenta una gran riquesa d'accepcions ampliades — 'esbandir la roba', 'desgranar el blat de moro', 'netejar molts altres objectes: productes animals, vegetals' i crea derivats múltiples: *baleigs* 'garbelladures i minúcies vàries', 'remansos d'un riu' (partint d'arremolinar, enrossegar-se'), *baleja* o *balera* 'escombra de l'era', i amb el sentit d'escombrar' la normal variant fonètica del NO., *baleiar*, no sols s'aplica a la tasca del batre i collir, sinó també a qualsevol escombrada, en part en la forma d'un derivat *esbaleiar*, d'on el ribag. +*esbalaié(r)* que he vist com una escombra rústica a les bordes de Castanesa. Significat ampli de 'escombrar, agranar' que es deu retrobar a les parts més conservadores de l'Empordà, on a Sant Iscle, trobo *baleigs de cànem* per a 'escombralls arreplegats amb l'arramadora' en un doc. de 1789 que hi llegeixo; i Marian Vayreda usa així *balejar* en força passatges de les seves obres: «jo continuava agemolit per terra, com el ca que --- son instint no el porta --- a fugir, sinó a arrossegar-se *balejant* el sòl amb la cua i somicant, com per inspirar interès i compassió», *La Punyalada*, XXII, p. 358; «havent anar a buscar el rem al fons de l'Empordà, venien a rematar-lo a la Campa, després d'haver *balejat* el terme i, encara que es tractava d'un grapadàs de vessanes, l'aterraven en un dia», *Sang Nova* II, v. 186.

Com a resultat de l'estudi romànic arribem a la conclusió d'un nom de planta, ginesta o bàlec, amb un derivat verbal per a l'escombrar rústic fet amb aquesta planta; nom que es presenta amb 3 o 4 variants originàries, distintes però molt aproximades, en la terminació: A) BALÁDIO- fr. *balai*, *balayer*, *baloiier*, oc. dial. *balai* (Centre, i també poc o molt *balai*, *balajar* en el Sud), cat. *balejar*, cast. *balear* (esp. en parlars lleonesos); B) BALĂDĀ: cat. sept. *bala* (Capcir i pobles immediats al Sud); C) BÁLATO-: cat. *bàlec* i derivats *baladar*, *baladosa*, (Puig)*balador*; D) potser encara un *BÁLAKO- o cosa semblant, del qual sortiria el cast. *bálago* 'palla llarga dels cereals, sense el gra', al qual podria pertànyer també algun nom de lloc català, i probablement no el cat. *bàlec* (C), però potser aquesta variant —de la qual dono precisions al final— és en gran part modificació tardana de C.

Completada la documentació i indagades les arrels més fondes d'aquest fitònim pre-romà BALAD-/BALAT-, estem en condicions de resoldre millor el problema de l'etimologia última de la complexa família del fr. *balai*, que ha preocupat els romanistes des del temps de Diez (*Wb.*, 516) i Thurneysen (*Keltorom.*, 89), en què es va registrar el parentiu amb el bretó *balazn* i formes britòniques anàlogues. També entre aquestes, com en romànic, manca unitat en els prototipus. Però el fet que en francès el significat primitiu de 'ginesta, bàlec' hagi quedat relegat als patuesos, mentre que aquest és el que predomina en bretó (i les seves llengües germanes), va crear el prejudici que en francès era un manlleu del bretó. D'ací la teoria de Dauzat que els bretons venedors d'escombres havien introduït un mot bretó a París en el S. XIII i que des d'ací s'havia estès per França.[10] Rohlfs (*l. c.*), tot dubtant-ne, no ho rebutjava. Però és que tots aquests estudiosos prenien un punt de vista quasi només francès.

Més coneixedor Jud de les formes hispano i gallo-romàniques, ja el 1910, va rebutjar l'origen bretó resoltament, postulant un celtisme d'arrels més pregones, doctrina admesa per Wartburg des de 1925 (*FEW* I, 232-3). Tanmateix, tant Wartburg com Bloch, seguien ignorant enterament les formes catalanes i hispàniques, i així arribaven a unes conclusions tant o més complicades encara que les actuals, però de més a més fondament illògiques. Al bretó *balazn* i el gallès *banadl* 'ginesta' hauria correspost un gal hipotètic *BANATLO-; el bretó i el francès, independentment l'un de l'altre, haurien alterat aquesta forma amb una metàtesi; el resultat **balatno-*, per la seva «terminació anormal», l'hauria reemplaçat el francès per una altra, molt arbitràriament, canviant-la en *-ai*, mentre que el dialecte bretó de Vannes conservava una forma *benal*, més pròxima que el bretó general *balazn* a la variant gallesa.[11]

Però per què la terminació -ATLO-, que al capdavall és una terminació corrent, viva i productiva, en cèltic, mal sigui sense aplicació preferent als noms de plantes, s'hauria canviat per una terminació tan poc